

Motion till riksdagen 2006/07:Ub207

av **Rossana Dinamarca m.fl. (v)**

Utbildningsvetenskaplig forskning

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kravet på medfinansiering strikt ska följas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kravet på samverkan mellan minst ett universitet och minst en högskola strikt ska följas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ämnesråden inom Vetenskapsrådet och andra forskningsråd fortsatt ska ta ansvar för stöd till forskning inom sina respektive ansvarsområden med utbildningsvetenskaplig anknytning.
4. Riksdagen begär att regeringen låter utreda finansieringen av den utbildningsvetenskapliga forskningen och hur den i framtiden bör organiseras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ge Högskoleverket i uppdrag att lämna förslag på hur kommunernas och andra skolhuvudmäns delaktighet och ansvar för utbildningsvetenskaplig forskning som bedrivs i anslutning till lärarutbildning och som svarar mot behov inom lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet ska preciseras och utformas.

2 Lärarutbildningarnas forskningsanknytning

Ända sedan den högskolereform som 1977 innebar att bl.a. lärarutbildningarna fördes in i högskoleorganisationen har den vetenskapliga grunden och frågor om forskningsanknytningen varit högaktuella frågor. I propositionen om en ny lärarutbildning (prop. 1999/2000:135) hävdas med enfaset att lärarutbildningen ska ha en vetenskaplig grund. Högskoleverkets utvärdering av lärarutbildningarna visar (Högskoleverkets rapportserie 2005:17 R) att det än i dag råder stora brister. Bedömargruppen finner t.ex. att

Fel! Okänt namn på

- ? ”studenternas forskningsmässiga förankring och intresse genomgående är svagt” (s. 134),
- ? ”forskningsanknytningen får en instrumentell utformning...” (s. 134),
- ? ”utbildningen inte klarar av att synliggöra den funktion som forskning och vetenskaplighet kan ha för att utveckla lärarprofessionalitet” (s. 135),
- ? studenterna i alltför liten utsträckning får ”träning i att ta till sig andras forskningsresultat” (s. 138),
- ? ”den litteratur som används aktivt [i undervisningen] tycks i flera fall ligga på en ganska elementär nivå” (s. 139).

Universiteten och högskolorna har ansvar för att den vetenskapliga grunden kommer till stånd. De ålades också i propositionen om en ny lärarutbildning att bidra med omfattande medel från befintliga anslag för forskning och forskarutbildning för att klara detta åtagande.

Det är inte klargjort om eller i vilken omfattning en sådan omfördelning av medel har skett. Problemet uppmärksammas också i utredningen om stöd till utbildningsvetenskaplig forskning (SOU 2005:31). Där handlar det om krav på motfinansiering då Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté (UVK) tilldelar medel till projekt förlagda till lärosätet. Utredaren konstaterar att medfinansieringen ej fungerat, och slutsatsen blir förvånansvärt nog att medfinansieringskravet därför bör slopas. Vår slutsats är den motsatta: så länge UVK fortsätter sin verksamhet ska kravet på medfinansiering tillämpas strikt, och det behöver utredas hur uppdraget ska utformas samt vilken form av stöd lärosätena behöver för att kunna fullgöra uppdraget.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi menar att det är omöjligt att skapa förutsättningar för utbildningens vetenskapliga bas om lärarutbildningarna inte, på samma sätt som andra institutioner inom högskola och universitet, i hög grad har forskarutbildade lärare som också har tid för forskning i tjänsten.

3 Utbildningsvetenskapliga kommittén

Förutom att det skulle ske en omfördelning av lärosätenas medel för forskning och forskarutbildning till lärarutbildningsområdet skapades inom Vetenskapsrådet, VR, en särskild kommitté för utbildningsvetenskap med uppgift att främja utvecklingen av utbildningsvetenskaplig forskning och forskarutbildning i nära anslutning till lärarutbildningen och med direkt relevans för lärarnas yrkesutövning. Beslutet var också att denna forskning skulle bedrivas i nätverk som bestod av minst ett universitet och en högskola. Detta krav har enligt utredningen (SOU 2005:31) ej efterlevts. Vår slutsats är att detta krav framgent ska tillämpas strikt.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Lärosätena har inte accepterat och därför inte fullföljt kraven på omDispositionering av medel till det utbildningsvetenskapliga områdets fördel. Ännu mer förvånande är att den kommitté som tillsattes för att bidra till skapandet av

lärarutbildningarnas forskningsbas inte har accepterat sitt uppdrag eller fullföljt det.

Enligt SFS 2000:1199, 16 § ska den forskning och forskarutbildning som UVK ska ge stöd till "...bedrivs i anslutning till lärarytbildning och [som] svara[r] mot behov inom lärarytbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten". Från olika håll har framförts kritik att UVK inte har fullföljt detta uppdrag. När nu UVK utretts (SOU 2005:31) förväntade vi oss att få denna kritik belyst. Men betänkandet ger oss ingen sådan information, troligtvis eftersom UVK inte ställt frågan vid utlysning av forskningsmedel och därför inte heller kan redovisa om projekt som tilldelats medel bedrivs vid lärarytbildning och svarar mot behov inom lärarytbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten.

Vi anser att det är ett grundläggande krav att lärarytbildningen ska vara forskningsanknuten och stå på vetenskaplig grund. Efter att ha tagit del av de utvärderingar som gjorts av lärarytbildning och UVK drar vi slutsatsen att varken lärosäten eller UVK till dags dato i tillräcklig grad gjort sin del i detta. Konsekvensen blir att uppdraget till lärosätena måste förtydligas. UVK måste på ett striktare sätt efterfölja de riktlinjer den har samtidigt som ämnesråden inom VR måste ta ansvar för forskning inom sina områden även om ansökningarna har anknytning till utbildningsvetenskap. Detsamma gäller andra forskningsfinansierare liksom de andra forskningsråden FAS och Formas.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Dagens organisation är problematisk då VR:s ansvar är grundforskning. Visserligen är en uppdelning i grundforskning och tillämpad forskning i sig inte funktionell, ändå ser vi problemet med utbildningsvetenskapens placering inom VR. Möjliga alternativ som redan i dag diskuteras och som bör undersökas är vad det skulle innebära om utbildningsvetenskap blev ett eget vetenskapsområde, om ett nytt forskningsorgan vid sidan av FAS och Formas för utbildningsvetenskap inrättades eller om utbildningsvetenskap ingår i något av de redan befintliga forskningsråden på annat sätt än i dag.

I regeringens forskningspolitiska proposition (2004/05:80) sägs att regeringen avser att före nästa forskningspolitiska proposition genomföra en utvärdering av 2001 års reform av de forskningsfinansierande myndigheterna. Vi menar att denna utredning bör tillsättas omgående och ges i uppdrag att i en delrapport lämna förslag när det gäller finansiering av utbildningsvetenskapliga forskningen och hur den i framtiden bör organiseras. Dessutom bör Resursutredningen (U 2004:03) få ett tilläggsdirektiv att ta reda på hur omfördelningen av medel inom lärosätena till utbildningsvetenskap verkligen har fungerat och lämna förslag till hur detta kan förbättras.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

4 Skolornas huvudmän och den vetenskapliga forskningen

Vi anser att det är av största vikt att skapa möjligheter för att utveckla den utbildningsvetenskapliga forskningen. Denna ska svara mot behov inom lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet och bedrivs i samverkan mellan å ena sidan universitet och högskolor och å andra sidan kommuner och skolor. Det behövs strukturer som främjar integration mellan forskning, utbildning och pedagogisk verksamhet. Inom socialtjänsten har Socialstyrelsen och kommunerna aktivt verkat för en sådan verksamhetsanknuten kunskapsutveckling. Att man lyckas skapa sådana arenor beror främst på att Socialstyrelsen fått regeringens uppdrag att utforma program för en sådan verksamhet. Regeringen bör på motsvarande sätt ge Högskolverket i uppdrag att i samverkan med bl.a. Skolutvecklingsmyndigheten och Sveriges Kommuner och Landsting utforma program med mötesplatser för forskning och yrkespraktik och med incitament för forskningsfinansiering från skolornas huvudmän.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 20 oktober 2006

Rossana Dinamarca (v)

Torbjörn Björlund (v)

Siv Holma (v)

Eva Olofsson (v)

Egon Frid (v)

Elina Linna (v)

LiseLotte Olsson (v)